

עין משפט
נר מצוה

בח א **מ**י **פ**יג **מ**ה' עננה הלכה א סמג לאון כ וועשן ט:
בב א **מ**י **פ**י **מ**ה' קרבן ספק ה' יא:
ל א **מ**י **פ**י **מ**תלכות עדות הלכה ד:
‏

גליון הש"ס

גב' פה למוציא שם רע שבין לוקה ומשלם. קשה לי דהיא גופה יתלף דלוקה ק דמה למש"ר שכן קנס וא"כ לפורץ בקצור מה למש"ר שכן קנס ואף דפירכת הש"ס דאס ילפי' מתש"ר יתלף ג"כ דלוקה ומשלם א"כ הו"ל למנקט אף הכי והא ג"כ לוקה ומשלם אבל לא בהך פירכא מה למש"ר. ולפי מירוש' בתוס' כמזכות דף ג' בשם הרשב"א דרבנן דר"מ ט"ל דלף אס עדים וזוממין קנסא מ"מ אינו לוקה ומשלם דס"ל דכדי רשעתו משמע דין במזמן ומלקות ניחא דלענין אין זו מעשה פרכין דמה למש"ר לוקה ומשלם משא"כ בעלמא דלמעט מכדי רשעתו. אבל למירוס' קנא דמו' שס וזה שנית מוס' הכא בסוגיין דאי אמרי' ע"ז קנס ילפינן ממוציא שם רע יקשה כנ"ל: שם רובנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה. משמע דס"ד דהש"ס דלרבנן ליכא מלקות משום לא תענה וקשה לי הא כגון גרושה מתורה ולוקה ואכסרינן כזה לא תענה וא"כ דפירכת הש"ס דלילקי' משנים חד משום כאשר זמז ומד משום לא תענה הו"ל למנקט כן הקושיא דכמו דבגן גרושה לוקן משום לא תענה ולקי' הכא משונים אבל לטון האי לא תענה כנעך עד שקר מאי דרשי ביה הוא מוקשה: תוס' ד"ה ורבנן ב' משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מירת ביה. משמע דקושיאם דהו"ל לשנוי כן אלא דעדיפא מיניה משני ולא ידעמי אוך יכול לתקן א"כ תקשי ונגס גרושה אחאי לוקה. ונס למירוס' דעדיפא מיניה משני עדיף קשה בג"ג אחאי לוקה הא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. וכן כמה דהקשו דליל' לטעמא דכדי רשעתו למה לא הקשו ביותר דלמאי לקי בג"ג וכו' יע"ש:

רבינו חננאל

ואמרין בשלמא לרבנן כו'. ופשוטה היא. אלא ל' מאיר דקתני לוקה ומשלם מאי טעמא. ואמרין גמר ממוציא שם רע דכתיב ביה ויסרו אותו וכתוב ביה וענשו אותו מלקות וממון כן עדים וזוממין לוקין ומשלמין. ופריכין מה למוציא שם רע קנס כדכתיב וענשו אותו. ושנינן ר' מאיר כו' עקיבא סבירא ליה דתנן (נע"ב:) משום ר' עקיבא אמרו אף אין משלמין ע"פ עצמן מכללי דאיתון קנס וקי"ל מודה בקנס פטור. איכא דמתני לשמעתא דעולא אהא דר'

יהודה דמתני' (ב) המותר מלקות אפי"ש שאין בו מעשה. ואמר עולא גמר ר' יהודה המותר קדישים ממוציא שם רע. ודחי' מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם. אלא אמר ריש לקיש ר' יהודה מעדים וזוממין שהוא לאו שאין בו מעשה ולוקין גמר המותר. ופריכין מה לעדים וזוממין שכן אין צריכין התראה כו' ופשוטה היא. ואסיק' מה להצד השווה שבהן בעדים וזוממין ובמוציא שם רע שכן תרייהו קנס. ודחי' ר' יהודה לא סבר להא דר' עקיבא דאמר עדים וזוממין קנסא הוא. ופריכין דרך

ד:

בשלמא לרבנן בתיב כדי רשעתו בו'. והאי רשע רוצה לומר ממון כדמוכח בכתובות (דף ג': ושם) אלא ר' מאיר מאי טעמא פירוש הא כתיב כדי רשעתו דמשמע משום רשעה אחת אתה מחייבו וכו' וא"ת ומאי פריך והא בכתובות מוקי האי קרא ללוקין ולמיתיה וי"ל דכל זה מן הפירכא אלא לר' מאיר הוא ליה למדרש ולומר רשעתו שאין אתה מחייבו משום שתי רשעיות (א) ולא ללוקין ולמיתיה: גמר ממוציא שם רע. וא"ת לילפו נמי עדים וזוממין ממוציא שם רע דאע"פ (א) דהאי לאו שאין זו מעשה ולמה לי והיה אס זן הכות הרשע ויש לומר דמוציא שם רע גופיה לא ידענא דלקי אלא מוהיה אס זן הכות הרשע כדקאמר בפ' עננה שנתפתחה (כתובות דף מו.) למדנו יסרו מייסרו ויסרו מנן ויזן מנן והיה) אס זן הכות הרשע:

סבר לה בר"ע דאמר עדים וזוממין קנסא הוא. פי' ולהכי יליף ליה ממוציא שם רע ורבנן סברי ממונא הוא ולהכי לא ילפינן ליה ממוציא שם רע משמע דלר"מ אינו לוקה ומשלם אלא גבי קנס אבל גבי ממון לא וקשה דכפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף לא. ושם) תניא החוסס פי פרה ודש זה לוקה ומשלם ד' קצין לפרה וג' קצין לחמור ומוקי לה כו' מאיר דאית ליה לוקה ומשלם והתם ממון הוא ועוד דלמרינן בפ' אלו נערות (כתובות דף נד: ושם) ר"מ לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה משמע בכל ענין וכן קשה (א) מדרבנן דע"כ לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא משום דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא ולכן לא מצי יליף ממוציא שם רע אבל בקנס מודו דילפינן לוקה ומשלם ממוציא שם רע וצפרק אלו נערות (א) (שם דף ג'). גבי קנס פריך הא קי"ל דאינו לוקה ומשלם פירוש

כרבנן דר"מ אלמא פליגי רבנן אפי' דהא מכדי רשעתו ילפינן ליה וכדי רשעתו כתיב גבי עדים וזוממין הלכך לר' מאיר דסבר עדים וזוממין קנסא הוא ושפיר ילפינן להו ממוציא שם רע למימרא דלוקין ומשלמין א"כ כדי רשעתו דנכתב גבי ידיהו דממעט שתי רשעיות ליכא לאוקומה במלקות וממון וכריכי לאוקומי במיתה ומלקות כדאיתא בפ' אלו נערות א"כ ודאי אמר ר"מ בכל דוכתי דלוקה ומשלם אף לגבי ממון דמהיכא תימי למעוטי אבל רבנן דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא לכן לא ילפינן ממוציא שם רע דלוקה ומשלם והלכך דרשינן מקרא מכדי רשעתו במספר למעוטי שתי רשעיות במלקות וממון דאינו לוקה ומשלם מעתה יאמרו רבנן בכל מקום אף גבי קנס דאינו לוקה ומשלם מכדי רשעתו דהא משמע שפיר דלתי למעוטי כל ז' רשעיות זין ממון זין קנס: **הא לא קשיא** ר' יהודה **לא סבר** לה בר"ע. דאמר עדים וזוממין קנסא הוא משמע הכא דלר"ע דאית ליה דעדים וזוממין קנסא לית ליה לאו שאין זו מעשה לוקין עליו דלא מצי יליף מהאי דינא וקשה דהא ר"ע אמר (לקמן דף כא:) המקיים כלאים בכרס לוקה ופירש צנורך דהיינו שמנית אותו בסוף שדהו כשמלאה זרועה דהו לאו שאין זו מעשה לכן נראה דהמקיים כלאים בכרס היינו שעשה גדר סביב הכלאים: **ואלא** מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד חמור. זה אין צריך התראה (א) וזה לוקה ומשלם ומימה דהא אין זה פירכא שזה ופירש ר"י דפריך שכן הם משונים ביותר משאר מלקיות שאין צריך התראה (א) מה שאין כן בשאר מלקיות ועוד יש לומר שכן יש בהם דא חמור שהן לוקין על דיצורם שלא עוו אלא במונא פיהם דהכי נמי פריך צירושלמי לעיל גבי ההיא דגמרינן ממוציא שם רע ופריך מה למויא שם רע שכן דיצור הוא וכו' יהודה (י) סבר

דא חמור לא פריך לפי' (ד)צירושלמי דעדים וזוממין דדיצורין איתעביד מעשה(י): **ורבנן** **האי לא תענה מאי עבדי** ליה. דהא דקאמר לעיל גבי לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה היינו אי לאו קרא דוהצדיקו אבל בזה דגלי לן קרא דוהצדיקו דשייך ביה מלקות יש לנו לומר (א) דלקי מלא תענה ואס תאמר דלא לילקי' משום (א)דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו והכא האי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד עדות נפשות מיהו יש לומר דעדיפא משני דלגבי מלקות גופיה אצטרריך לאזהרה כדפרי' אבל לעיל גבי מאתים וזו קשה למה לי כדי רשעתו לומר דלא לקי תיפוק ליה דלא תענה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו וכי תימא לגבי אזהרת ממון (א) דנפקא מינה לא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד זה אינו דהא אמרינן צפרק מי שהחשיך (שבת דף קנד. ושם) דמחמר בשבת דלא לקי משום דנפיק מלא תעשה מלאכה אתה וזההמתך וההוא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד במלאכת גופו אע"י דבמחמר גופיה ליכא שום דא דמיתת ב"ד מכל מקום חשיב ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כיון דלאו ידידה אחיא נמי למיתת ב"ד הכא נמי לא שגא וי"ל דשאני הכא דגלי קרא כדאמר רחמנא והיה אס זן הכות הרשע מכלל דלקי משום לא תענה דלא ענש אלא א"כ הזהיר אבל מ"מ קשה לעיל (ד' ז'): דפריך ותיפוק ליה מלא תענה ולמה לי והיה אס זן הכות הרשע לישני אי לאו דגלי קרא הוה אחינא דלא לקי משום דלא תענה (א) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כדפרישית וי"ל דעדיפא מיניה משני ועוד יש לומר דפריך לר"מ דנפקא ליה אזהרה לעדים וזוממין מולא יוסיפו לעשות: **לאזהרה לעדים וזוממים**. ואס תאמר דלעיל גבי מעידים שחייב מאתים וזו לימא האי טעמא לרבנן למה ליה למימר מכדי רשעתו נפקא ויש לומר דהכי קאמר לאזהרת עדים וזוממין שמעדין באיש פלוני שחייב מלקות דלא הוי לקי מכאשר זמס אי לאו הזהיר דלא ענש עונש הגוף אלא אס כן הזהיר אבל לעיל דמיירי מכאשר זמס דממון ודאי לא בעי אזהרה: אין

בשלמא לרבנן בתיב כדי רשעתו בו'. והאי רשע רוצה לומר ממון כדמוכח בכתובות (דף ג': ושם) אלא ר' מאיר מאי טעמא פירוש הא כתיב כדי רשעתו דמשמע משום רשעה אחת אתה מחייבו וכו' וא"ת ומאי פריך והא בכתובות מוקי האי

בשלמא לרבנן (61)כדי רשעתו בתיב משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות אלא רבי מאיר מ"ט אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע א"לוקה ומשלם אף כל לוקה ומשלם מה למוציא שם רע שכן קנס סבר לה (ב)כר' עקיבא דאמר עדים וזוממין קנסא הוא איכא דמתני להא דעולא אהא (ג)דתניא גלא תותירו ממנו עד בקר והגותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר ישאין לוקין עליו דברי ר' יהודה ר' (ד)עקיבא אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דה"ל לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דר' יהודה סבר (א)לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מנא ליה אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (א)מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא אמר ריש לקיש גמר מעדים וזוממין מה עדים וזוממין לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (א)וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה להצד השווה שבהן שכן קנס הא לא קשיא רבי יהודה לא סבר לה כרבי עקיבא אלא מה להצד השווה שבהן שכן י"ש בהן צד חמור ורבי יהודה צד חמור לא פריך (א)רבנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לעדים וזוממין ורבי מאיר אזהרה לעדים וזוממין מנא ליה אמר רבי ירמיה נפקא ליה ימוהנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות. והי אזהרה צפרשת עדים וזוממין כתיב: להכחזה

עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה לעדים וזוממין שכן יאין צריכין התראה מוציא שם רע יוכיח (א)וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה להצד השווה שבהן שכן קנס הא לא קשיא רבי יהודה לא סבר לה כרבי עקיבא אלא מה להצד השווה שבהן שכן י"ש בהן צד חמור ורבי יהודה צד חמור לא פריך (א)רבנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לעדים וזוממין ורבי מאיר אזהרה לעדים וזוממין מנא ליה אמר רבי ירמיה נפקא ליה ימוהנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו עוד ורבנן ההוא מיבעי ליה להכחזה

משלם (דברים כג) ויסרו אותו וענשו אותו ואמר' בכתובות (דף מו.) ויסרו זה מלקות וילפינן לה מקראי: **שכן קנס**. וכל קנס חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן לממונא: **איכא דמסני לה**. להא דעולא: **לומר שאין לוקין עליו**. שהעשה האמור אחריו תקנתו וכפרתו על עבירת הלוא: **לא מן השם הוא זה**. אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו מפני מה המותר אינו לוקה לפי שהוא מלאו שזין זו מעשה: **גמר מעדים וזוממין מה עדים וזוממין לאו שאין זו מעשה ולוקין**. עדים וזוממין לוקין על דיצורם בעדי זן גרושה וזן חלוצה: **עדים וזוממין אין לריבין הסררה**. בכתובות אמרינן טעמא דאלו נערות (דף ג'). נמרי זהו אשמת כו' אבל כל שאר עונשין צב"ד של מטה צריכין הסררה: **דא חמור לא פריך**. האילו וחומריו של זה אינו חומריו של זה אין טעם המלקות תלוי זו: **לאזהרה לעדים וזוממין**. לענשן בזין הזמה ולא ניתן לעונש מלקות אלא שלא היה לו לענשן בזין הזמה אלא א"כ הזהיר: **והנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות**. האזהרה צפרשת עדים וזוממין כתיב:

ביצד העדים פרק ראשון מכות

מוציא שם רע. לא מלאמי לבתך בתולים: **לוקה ומשלם**. דכתיב (דברים כג) ויסרו אותו וענשו אותו ואמר' בכתובות (דף מו.) ויסרו זה מלקות וילפינן לה מקראי: **שכן קנס**. וכל קנס חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן לממונא: **איכא דמסני לה**. להא דעולא: **לומר שאין לוקין עליו**. שהעשה האמור אחריו תקנתו וכפרתו על עבירת הלוא: **לא מן השם הוא זה**. אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו מפני מה המותר אינו לוקה לפי שהוא מלאו שזין זו מעשה: **גמר מעדים וזוממין מה עדים וזוממין לאו שאין זו מעשה ולוקין**. עדים וזוממין לוקין על דיצורם בעדי זן גרושה וזן חלוצה: **עדים וזוממין אין לריבין הסררה**. בכתובות אמרינן טעמא דאלו נערות (דף ג'). נמרי זהו אשמת כו' אבל כל שאר עונשין צב"ד של מטה צריכין הסררה: **דא חמור לא פריך**. האילו וחומריו של זה אינו חומריו של זה אין טעם המלקות תלוי זו: **לאזהרה לעדים וזוממין**. לענשן בזין הזמה ולא ניתן לעונש מלקות אלא שלא היה לו לענשן בזין הזמה אלא א"כ הזהיר: **והנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות**. אזהרה צפרשת עדים וזוממין כתיב: להכחזה

עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה לעדים וזוממין שכן יאין צריכין התראה מוציא שם רע יוכיח (א)וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה להצד השווה שבהן שכן קנס הא לא קשיא רבי יהודה לא סבר לה כרבי עקיבא אלא מה להצד השווה שבהן שכן י"ש בהן צד חמור ורבי יהודה צד חמור לא פריך (א)רבנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לעדים וזוממין ורבי מאיר אזהרה לעדים וזוממין מנא ליה אמר רבי ירמיה נפקא ליה ימוהנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו עוד ורבנן ההוא מיבעי ליה להכחזה

משלם (דברים כג) ויסרו אותו וענשו אותו ואמר' בכתובות (דף מו.) ויסרו זה מלקות וילפינן לה מקראי: **שכן קנס**. וכל קנס חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן לממונא: **איכא דמסני לה**. להא דעולא: **לומר שאין לוקין עליו**. שהעשה האמור אחריו תקנתו וכפרתו על עבירת הלוא: **לא מן השם הוא זה**. אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו מפני מה המותר אינו לוקה לפי שהוא מלאו שזין זו מעשה: **גמר מעדים וזוממין מה עדים וזוממין לאו שאין זו מעשה ולוקין**. עדים וזוממין לוקין על דיצורם בעדי זן גרושה וזן חלוצה: **עדים וזוממין אין לריבין הסררה**. בכתובות אמרינן טעמא דאלו נערות (דף ג'). נמרי זהו אשמת כו' אבל כל שאר עונשין צב"ד של מטה צריכין הסררה: **דא חמור לא פריך**. האילו וחומריו של זה אינו חומריו של זה אין טעם המלקות תלוי זו: **לאזהרה לעדים וזוממין**. לענשן בזין הזמה ולא ניתן לעונש מלקות אלא שלא היה לו לענשן בזין הזמה אלא א"כ הזהיר: **והנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות**. אזהרה צפרשת עדים וזוממין כתיב:

מסורת הש"ס

(א) נלקמן יג: כמזות לו. ב"ק פג: (ב) נלעיל ז: ג. ב"ק ה: (א) לקמן טו. נפסחים פד. סנהדרין סג. שבת ג: חולין פב: לא. קמא: תמורה ד: (ז) רש"א יעקב, (ח) נצ"מ לא. זמחם טט: תמורה ג. סנהדרין סג. לקמן טו. כז: (י) נקדושין ה: כא. ופ"ק, (י) נפסחים עו. כמזות ג. סוטה כט: (א) למלקות וממון. רש"א, (ט) ונפ"ע מוס' ע"ז סד. ד"ה ר"ע דאמר, (י) רש"א ראין דה, (ז) ולוקה ומשלם. רש"ל, (ז) הירושלמי משום כו' מנריס', (ח) ונפ" מוס' כמזות ג: כד"ה שכן, (א) לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה רש"א,

תורה אור השלם

1. והיה אם בן הכות הַרְשֵׁעַ והפילו השפט והדהוּ לַפְּנוּי כְּדִי רִשְׁתּוֹ בְּנוֹסְפֶרֶת: דברים כה ב 2. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרוֹן וְהַחֲזִיר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרוֹן כָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף: שמות כ"י 3. לֹא תִרְצֹחַ לֹא תִנְאַף לֹא תִגְבֹּל לֹא תִתְנֶה בְּרִצְרֹךְ עַד שִׁשְׁרִי: שמות כ"ג 4. וְהַנְּשֹׂאֲרִים יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד בְּדָבָר הַרְעִי הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ: דברים יט ב

הגהות הב"ח

(א) תנ"ה גמר וכו' דלע"פ דהדיו לאו שא"צ מעשה לוקין ולמה: (ב) ד"ה סבר סי' קשה לרבנן דע"כ לא: (ג) בא"ד אלו נערות. דהוי ריש דף ל"ב ופ"ש בתוס' (ד) ד"ה אלא וכו' ור' יהודה דסבר דא וכו' דירושלמי נמי ניחא דעדים וזוממין: (ה) ד"ה ורבנן וכו' יש לנו לומר דלילקי' מלא תענה וא"ת אבאי לא לקי מלא תענה משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דאין לוקין וכו' בעדות נפשות הוא מינוי י"ל דעדיפא מיניה משני וכו' לאזהרה אבל לעיל כנ"ל ומיית דכפרי' ומקנ: (ו) בא"ד ממון דנפיק מינה וכו' מי שמחשיך אמרינן דמחמת: (ז) בא"ד תענה הוי לאו:

מוסף רש"י

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. אס חמור ועצרת על לאו כאש שפרטו. נתקו הכתוב עשה זה מעונשן של שאר לאוין. לומר זו ענשו ומקנא עציבתו שפרטו (שבוטות ג:) כל לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו. דמשמע זו היא תקנתו אס תעבור על הלוא עשה זאת והיננל ועוד דלא דמי ללאו דחסימיה. שהמלקות נסמך לו (נפסחים יט). לומר שאין לוקין עליו. דמשמע שזה עונשו של לאו, שאס חמוריו יסרפטו ויפטר (סנהדרין כג:) שיתק לעשה הוה, טעמא דזה הכתוב הא לאו הכי לקי המומיר ואע"ג דאין זו מעשה (ב"ס צא.). לא מן השם הוא זה. כלומר טעם זה אינו מן העיקר (סנהדרין כג:) לא מעטס זה המלקות כגל זו, אבל כל עצמו אין זו מלקות לפי שאין זו מעשה (שבוטות ג:). דהוי ליה לאו שאין בו מעשה. יסע לו ולא אבל ומלאוי נעשה עמר (חולין פג.).

^[1] (א) לולי העטם דיתק לעשה: